

Säteilylähteiden kauppa ja maahantulo

Teollisuuden ja tutkimuksen

13. säteilyturvallisuuspäivät, 9.10.2019

Eija Venelampi

Sisältö

- Määritelmiä
- Tuonti, vienti, siirrot
- Velvollisuudet
- Vakuudet
- Muita maahantuloa koskevia vaatimuksia

Määritelmiä

- *Säteilylähteellä* tarkoitetaan säteilylaitetta sekä radioaktiivista ainetta, jota käytetään sen radioaktiivisuuden vuoksi.
- *Säteilylaitteella* tarkoitetaan laitetta, joka sähköisesti tuottaa säteilyä tai jossa radioaktiivista ainetta käytetään sen radioaktiivisuuden vuoksi.

Säteilylähteitä ovat

- avolähteet
- umpilähteet
- umpilähdelaitteet
- röntgenlaitteet
- kiihdyttimet.

Säteilylähteitä eivät ole esim. luonnon radioaktiivisia aineita sisältävät materiaalit.

- *Siirrolla* tarkoitetaan tuomista ja viemistä Euroopan unionin jäsenmaasta toiseen.
- *Tuonnilla* tarkoitetaan tuontia Suomeen Euroopan unionin ulkopuolelta.
- *Viennillä* tarkoitetaan vientiä Suomesta Euroopan unionin ulkopuolelle.

Tuonti, vienti ja siirrot

Radioaktiiviset aineet

- Kauppaan, tuontiin ja vientiin vaaditaan lupa.
- Omaan käyttöön tarkoitettujen radioaktiivisten aineiden siirtoihin ei tarvita lupaa (jos on lupa niiden käyttöön ja hallussapitoon).
- Siirroista EU:n jäsenvaltioiden välillä on säädetty neuvoston asetuksessa 1493/93/Euratom.
- Umpilähteen lähettäjän on saatava ennakkoselvitys siitä, että vastaanottajalla on asianmukainen turvallisuuslupa lähteen hallussapitoon (lomake STUKin verkkosivuilla).

Röntgenlaitteet ja kiihdyttimet

- Kauppaan ja tuontiin vaaditaan lupa (ml. esimerkiksi huollossa olleen röntgenlaitteen tuonti takaisin Suomeen).

Velvollisuudet

- **Kirjanpitovelvollisuus** säteilylähteistä
- **Ilmoitusvelvollisuus:** vuosittain ilmoitus STUKille vuoden aikana vastaanotetuista, luovutetuista ja hallussa olevista säteilylähteistä (kauppaa, vientiä tai tuontia koskevan luvan haltijat)
 - Umpilähteistä yksilöivät tiedot (nuklidi, aktiivisuus, valmistusnumero)
- **Tietojenantovelvollisuus:** vastaanottajalle on annettava säteilylähteen mukana yksityiskohtaiset tiedot säteilylähteen rakenteesta ja sen turvallisuuteen vaikuttavista ominaisuuksista.
 - Umpilähteestä on toimitettava myös vaatimustenmukaisuutta osoittava todistus, valmistajan kirjallinen sitoumus ottaa umpilähde vastaan käytön päätyttyä sekä viimeisimmän tiiviyskokeen tulokset.
- **Selonottovelvollisuus:** säteilylähteen saa luovuttaa vain sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla on tarvittava turvallisuuslupa.
 - Myös röntgenlaitteiden hallussapitoon tarvitaan nykyään lupa.

Vakuudet

- Toiminnanharjoittajan on asetettava radioaktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä ja mahdollisista ympäristön puhdistustoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten suorittamisen varmistamiseksi vakuus, jos lupa myönnetään
 - korkea-aktiivisen umpilähteen käyttöön, valmistukseen, kauppaan, hallussapitoon, säilyttämiseen, tuontiin, vientiin, siirtoon tai varastointiin
 - radioaktiivisen aineen tai sitä sisältävän säteilylähteen käyttöön, valmistukseen, kauppaan, hallussapitoon, säilyttämiseen, tuontiin, vientiin, siirtoon tai varastointiin, jos kerralla hallussa pidettävän radioaktiivisen aineen nuklidikohtaisesti yhteen laskettu aktiivisuus on suurempi kuin vastaavan korkea-aktiivisen umpilähteen aktiivisuus.
- Vakuutta ei tarvitse asettaa silloin, kun puoliintumisaika on lyhyempi kuin 150 päivää (esimerkiksi Ir-192 tai Se-75).

Muita maahantuloa koskevia vaatimuksia

- Toiminnanharjoittajan, joka valmistaa, tuo maahan, saattaa markkinoille, tarjoaa, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa säteilylähteitä, on voitava osoittaa, että tuote on turvallinen.
- Yksilöimätöntä umpilähdettä ei saa käyttää, tuoda eikä siirtää Suomeen.
- Suomeen saa tuoda tai siirtää vain sellaisen umpilähteen, jonka valmistaja on kirjallisesti sitoutunut ottamaan vastaan umpilähteen käytön päätyttyä tai jonka sisältämän radioaktiivisen aineen puoliintumisaika on sellainen, että se voidaan vanhentaa turvallisesti.

